הלכות טוען ונטען

ילקוט יוסף

מתוך ילקוט יוסף, מאת הרב יצחק יוסף.
הטקסט נלקח מאתר «ילקוט יוסף חינם – האתר להפצת יהדות» (yalkut.info).
זכויות היוצרים על הטקסט שמורות לבעליהן. הקובץ נועד ללימוד בלבד ואינו למכירה.
geulaquiz.com

סימן עה, צו – קצת מהלכות טוען ונטען

א ראובן שתבע את שמעון, וטען, אבי אמר לי לפני מותו שאתה חייב לו מאה שקל, ושמעון מכחיש ואומר לא היו דברים מעולם, המוחזק יכול לפטור עצמו משבועה, ואין עליו אלא חרם סתם. [שו״ת יביע אומר ח״ה חחו״מ סי׳ ד׳. ושם ביאר דכיון שאין ראובן יכול לטעון כן בודאות אלא מפי השמועה שכן אמר לו אביו, אין נשבעים על טענת שמא. והאריך בדברי הש״ס והראשונים, ושהראב״ד סותר עצמו בזה. ומרן (סי׳ ע״ה סכ״א) כתב: ״האומר לחבירו אמר לי אבא שיש לו בידך מנה, והלה אומר אין לך בידי אלא חמישים, י״א שפטור אף משבועת היסת, כיון שהוא כופר הכל. והיינו לפי הכלל דקי״ל כי״א בתרא, ושוב תמה ע״ד מרן שהרי הרי״ף והרמב״ם והרא״ש ס״ל דלא חשיב כטענת ברי בכה״ג. ושכן דעת הרמב״ן והריטב״א והרב המגיד והרשב״ץ. ומסיק דלדינא כשם שמחזוק יכול לטעון בכה״ג קים לי כדברי י״א קמא כמבואר בכמה אחרונים, כך לגבי שבועה יכול לטעון כן לפטור עצמו משבועה. ואין עליו אלא חרם סתם]

ב ראובן שטען נגד שמעון, שבשעה שישב אצלו בבית, היה מונח על השלחן סכום כסף נכבד, וכאשר שמעון יצא נעלם הסכום, וחושד בו שהוא לקחו, ושמעון מכחיש וטוען להד״ם, וראובן דורש שישבע לו שלא היתה ידו במעל הזה, יש לחייב את הנתבע בחרם סתם, אבל לא בשבועה. [שו״ת יביע אומר ח״ד חחו״מ סי׳ ג. ושם הביא דעת האומרים שאע״פ שאין נשבעים על טענת שמא אם יש רגלים לדבר יכול להשביעו, והביא שהרמב״ם חולק וס״ל שגם כשיש רגלים לדבר אינו יכול להשביעו. ופלפל בסברת הפוסקים בזה. והעלה שמכל מקום יש לחייב הנתבעים בחרם סתם]

ג כשמטילים חרם סתם על הנתבע, כשאי אפשר להשביעו, אין להחרים אלא בלשון נסתר, כגון: ״בחרם יהיה מי שחייב לחבירו הסכום שנטען עליו ואינו מודה״, אבל אין לומר בלשון נוכח כלפי הנתבע: תהיה בחרם אם אתה חייב לראובן ואינך מודה, שזהו חמור ביותר ואין לעשות כן.

ד ראובן לוה משמעון סך מסויים, וקבע לו זמן, וטען אחר כך שפרע תוך זמנו, ויש לו ב׳ עדים המאשרים את טענתו, וכנגד זה יש ב׳ עדים המעידים שבאותו היום שטוען שפרע את החוב, היה עמהם כל היום, אין מוציאין ממון בכהאי גוונא, ולא מתחשבים בחזקה שאין אדם פורע בתוך זמנו.[שו״ת יביע אומר חלק ב׳ חושן משפט סימן ו]

ה התחייבות בלשון גרוע כגון אשלם, או פלוני ישלם, וכדומה, אינה תופסת כלל.

ו בזמנינו שיש בתי דפוס, והספרים נדפסים לאלפים רבים, אין שום איסור להוציא ספרי קודש מארץ ישראל לחוץ לארץ. [כ״כ המהר״ם בן חביב בקול גדול סי׳ כו. ומרן החיד״א בחיים שאל ח״ב סי׳ לח אות צה, ועוד. ויש לצרף סברת הלק״ט (סי׳ קפז) דהאיסור המבואר בירושלמי (פ״ג דסנהדרין ה״ט) להוציא ספרי קודש לחו״ל איירי רק בספרי תורה, כי בימי הירושלמי לא היתה התורה שבעל פה כתובה. ועוד שהרידב״ז בשו״ת בית רידב״ז (סי׳ מ) כתב, שהרי״ף הרא״ש והרמב״ם השמיטו דברי הירושלמי, משום דס״ל דאין להורות כן למעשה. ועוד, שדין זה לא שייך אלא בזמנם, שהספרים לא היו מצויים, כמ״ש בב״מ (כט:) ספרים לא שכיחי, משא״כ בזה״ה שהספרים מצויים מאד בכל מקום]. ועל כל פנים ספרי קודש ישנים שנדפסו לפני מאות שנים, או ספרי כתיבת יד, שאינם מצויים, אין להתיר להוציאם מחוץ לארץ. [שו״ת יביע אומר ח״ח חושן משפט סימן ד׳]

ז זוג שנתגרשו על פי הסכם ביניהם שלא אושר בבית הדין שהאשה תמחול על כתובתה והבעל ירשום הדירה על שם בתו, ופסקו בית הדין לחייב את הבעל לבצע העברת הדירה על שם בתו, שאף על פי שלא היה תנאי כפול בזה, הרי יש אומרים שאין צריך תנאי כפול בדין ממון, ועוד שהמחילה היא בדיבור בלבד שאין צריך קנין, ואם כן אין צריך תנאי כפול בזה. אולם יש לדחות הפסק דין הנ״ל, ויש לזכות את האב שאינו צריך להעביר הדירה לזכות בתו. [יביע אומר חלק ו׳ חחו״מ סימן ה. ושם דן לענין דיבור אי הוי כמעשה כנזירות ושבועה, ואי בעינן משפטי התנאים. ושם אות ב׳ בדין מחילה על תנאי אם צריכה קנין, ושם אות ג׳ בדבר מסירת הכתובת לבית הדין וקריעתה בבית הדין אי חשיבא מחילה].

ח ראובן שהלוה מעות לגיסו על מנת לקנות דירה, וטרם שיבצע את קניית הדירה נספה בתאונת דרכים ל״ע והשאיר יתומים קטנים, ומנהל העזבון שנתמנה על פי החוק מצא בין הניירות של המנוח שלוה מראובן הסכום הנ״ל, ושילם לו חובו ממעות העזבון, ועמד ראובן ושאל אם מותר לו להחזיק במעות אלו על פי ההלכה, שהרי קיימא לן אין נפרעים מנכסי יתומים אלא אם כן ריבית אוכלת בהם. העיקר לדינא שרשאי להחזיק במעותיו, מכיון שברור לו שהדבר אמת, וגם נמצא כן בניירותיו של המנוח. [יביע אומר חלק ו׳ חו״מ סימן ו׳. ושם האריך בדין אם יכול לגבות מעות חובו כשנמצא בפנקס של המנוח שלוה מראובן סכום כך וכך].

ט ראובן נהג שנסע במכוניתו מביתו לעיר חיפה, ושמעון שכנו הקרוב אליו ביקש ממנו שיקחנו עמו לחיפה, ובאמצע הדרך חטפה שינה את הנהג, ונרדם על ההגה, ואירעה תאונה קשה, ושמעון נפצע קשה, ואושפז בבית החולים כחודש ימים. והזמין רופאים מומחים לרפואתו. וכעת ב״ה החלים ותובע את ראובן לשלם לו דמי רפוי ושבת, וראובן טוען שאנוס היה במה שחטפתו שינה. אבל שמעון טוען שראובן פשע במה שלא ישן ככל הצורך קודם נסיעתו הארוכה, ועוד שאם הרגיש עצמו עייף, ועיניו נעצמות, היה לו להחנות את הרכב בצד הדרך, עד שיחליף כח, ויוכל להמשיך בנסיעתו ללא תקלה. העיקר לדינא שצדק שמעון בטענתו, ועל הנהג לשלם לו דמי ריפוי ושבת. אך טוב לפשר ביניהם. [יביע אומר חלק י׳ חלק חושן משפט סימן ה עמוד תלג].